

9.1 Yleispäätelmä saavutetusta vaatimustenmukaisuuden tasosta

Luonnonmukaisen tuotannon valvonta toteutui säädösten edellyttämässä laajuudessa. Sertifioituja luomutuotannon toimijoita on 5064, joista 4140 ovat alkutuottajia ja 584 pakkaamattomien elintarvikkeiden vähittäiskauppoja. Muut toimijat ovat jakeluketjussa toimivia rehun, lisäysaineiston tai elintarvikkeiden valmistajia, tukkukauppoja ja varastoja. Valvontajärjestelmää ylläpitävät seitsemäntoista tarkastusviranomaista.

Kaikkien ELY-keskusten kanssa käytiin ELY-kohtaiset tilannekuvakeskustelut, joissa kunkin ELYn luomuvalvonnan toimeenpanoa verrattiin valtakunnan tasoon. Pääpaino oli ELY-keskusten sisäisten menettelyiden tarkastelussa ja niiden toimintojen yhdenmukaistamisessa. ELY-keskusten sisäiseen toimintaan liittyvät eri työohjeet, joilla varmistetaan yhdenmukainen toimintamenettely ELY-keskuksissa, päivitettiin. ELY-keskusten toiminnan kehittämiseksi on useana vuonna pyritty saavuttamaan tasaisen ja ympärivuotisen tarkastusrytmin. Raportointivuoden valvontasuunnitelmat toteutuivat nyt tasaisemmin kuin aiempina vuosina. Valtuutettuihin luomutarkastajiin kohdistui 32 ohjaus- ja arviointikäyntiä, joilla tarkastajien osaaminen oli pääsääntöisesti hyvää ja kanssakäyminen toimijan kanssa luontevaa.

Edellisvuonna aloitettu pakkaamattomien luomuelintarvikkeita myyvien vähittäiskauppojen valvonta vakiintui. Sertifioitavien vähittäiskauppojen lukumäärä on iso mutta kaikkien toiminta kyettiin nyt tarkastamaan paikan päällä tehdyllä tarkastuksella.

Luomuvalvonnan ottamien näytteiden analysointi sekä Ruokaviraston toteuttaman muun monitorointi ei antanut aihetta epäillä, että luomutuotannossa käytettäisi muita kuin sallittuja tuotteita ja aineita. Kahdelle kolmesta jäämälöydöksestä löytyi luonnollinen syy, ja kolmannen löydöksen osalta jäämä johtui riittämättömistä varotoimenpiteistä.

Suomen luomutoimijat toimivat pääsääntöisesti luomusäädösten mukaisesti. Valvontatoimien tulosten perusteella yli 99 % kaikista sertifioiduista toimijoista noudatti tuotannon ehtoja. Havaitut poikkeamat ja niiden syyt vaihtelevat johtuen mm. valvonnan painopisteistä ja tarkastuksen ajankohdasta. Todettujen poikkeamien ja niiden määrän muutoksille ei siten ole yksiselitteistä syytä. Luomuvalvonta on luonteeltaan asiakirjojen ja kirjanpidon jälkitarkastamista. Elintarvikevalmistajien ja -tukkujen haasteena on lukuisten kirjausten muistaminen, mm. taseen, tuotantokirjanpidon, laskujen ja läheteiden osalta. Myös kasvinviljelyssä yli puolet poikkeamista liittyi dokumentointiin eli lohkomuistiinpanoihin, varastokirjanpitoon ja luomusuunnitelmiin. Eläintuotannossa toistuvat poikkeamat liittyivät paitsi muistiinpanoihin myös eläinten ulkoiluun, ulkotiloihin ja eläinsuojiiin. Tämän valossa laidunnuksen ja ulkoilun tuotantoehtojen mukaisessa toteutuksessa on edelleen parannettavaa.

Kasvintuotannossa merkittävien, eli markkinointikieltoihin johtaneiden poikkeamien määrä puolittui vuodesta 2022. Luvattomasta tavanomaisen lisäysaineiston käytöstä annettujen markkinointikieltojen määrä oli vain kolme kpl. Eläintuotannossa viisi kappaletta yhteensä seitsemästä markkinointikiellosta liittyivät eläinten ulkoiluun. Elintarviketuotannossa kaksi markkinointikieltoa johtui luvattoman tavanomaisen ainesosan ja yksi luomutuotannossa kielletyn lisäaineen käytöstä. Yksi markkinointikielto oli seurausta tuotteesta todetusta torjunta-aine löydöksestä. Yhden teurastamon luomutoiminta jouduttiin väliaikaisesti kieltämään todettujen eläinsuojelurikkomusten vuoksi.

EU:n luomuasetusta sovellettiin nyt toista vuotta, ja toimijoille laaditut ohjeet julkaistiin vasta loppuvuonna 2022. Vähäisten poikkeamien määrää selittää osaltaan ELY-keskusten aktiivinen tiedottaminen toimijoille eri viestintäkanavia hyödyntäen. Kuitenkin tarkastusten yhteydessä toteutetun selvityksen mukaan 26 % elintarviketoimijoista ja 19 % alkutuotannon toimijoista kokevat, että tieto säädösten vaatimuksista ei ole tavoittanut heitä riittävästi.

9.2 Luomuvalvontatiedot

Vuosikertomuksen toimittavan jäsenvaltion / toimivaltaisen viranomaisen tunnistetiedot

Tietojen toimittaja	Suomi / Finland / Jäsenvaltio
Niiden toimivaltaisten viranomaisten lukumäärä, joita koskevat tiedot on sisällytetty kertomukseen (A)	Toimivaltaisten viranomaisten lukumäärä (CA) 2 (kaksi) Ruokavirasto ja Ahvenanmaan maakuntahallitus Myös ELY-keskukset ja Valvira ovat toimivaltaisia viranomaisia mutta niiden rooli on suppeampi.
Niiden valvontaviranomaisten lukumäärä, joita koskevat tiedot on sisällytetty kertomukseen (B)	Valvontaviranomaisten lukumäärä (CtrlA) 18 (kahdeksantoista) 15 ELY-keskusta, Valvira, Ruokavirasto ja Ahvenanmaan maakuntahallitus
Niiden tarkastuslaitosten lukumäärä, joita koskevat tiedot on sisällytetty kertomukseen (C)	Tarkastuslaitosten lukumäärä (CB) 0 (nolla)
Niiden viranomaisten/laitosten lukumäärä yhteensä, joita koskevat tiedot on sisällytetty kertomukseen (A) + (B) + (C)	Viranomaisten/laitosten lukumäärä yhteensä 19 (yhdeksäntoista) B kohdassa mainittujen tarkastusviranomaisten lisäksi Suomen Tulli viranomaisena, joka valvoo luomutuotteiden tuontia.
Raportointijakso	2023 / Vuosi